
PWYLLGOR ARCHWILIO 6/5/14

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Robert J. Wright (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Anwen Davies, Eddie Dogan, Huw Edwards, Tom Ellis, Aled Ll. Evans, John B. Hughes, Dilwyn Morgan, Michael Sol Owen, Angela Russell a Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau)

Aelod Lleyg: Mr John Pollard

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Archwilio a Risg), Amanda Hughes (Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru), Dilys Phillips (Swyddog Monitro – ar gyfer Eitem 12 a 13 ar y rhaglen), Iwan Evans (Dirprwy Swyddog Monitro – ar gyfer Eitem 13 ar y rhaglen) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Trevor Edwards, Charles W. Jones, Dafydd Meurig a Gethin Glyn Williams.

1. CADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd John Pughe Roberts yn Gadeirydd y Pwyllgor am 2014/15.

2. IS-GADEIRYDD

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Robert J. Wright yn Is-gadeirydd y Pwyllgor am 2014/15.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 20 Chwefror 2014, fel rhai cywir.

5. AMLINELLIAD O'R ARCHWILIAD ARIANNOL BLYNYDDOL 2013/14 O GYNGOR GWYNEDD

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Reolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru.

Amlygwyd y prif risgiau archwilio gan nodi bod nifer o'r risgiau yn berthnasol i holl Awdurdodau Lleol gyda rhai yn benodol ar gyfer Cyngor Gwynedd.

Adroddwyd bod gostyngiad o 2.9% yn gyffredinol yn y ffi archwilio ariannol.

Mewn ymateb i sylw parthed trafferthion a ellir codi yn y dyfodol oherwydd yr hinsawdd ariannol, nododd Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru bod nifer o rwystrau/heriau ar gyfer y dyfodol a gyda'r posibilrwydd y gall terfynau amser adrodd ar gyfrifon ddod yn gynharach byddai mwy o bwysau.

Nododd y Pennaeth Cyllid ei fod yn croesawu'r gostyngiad ffi a bod nifer o'r risgiau a amlygwyd ddim yn risgiau penodol i'r Cyngor hwn ond yn risgiau cyffredinol yn y cyd-destun Cymreig.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

6. AMLINELLIAD O'R ARCHWILIAD ARIANNOL BLYNYDDOL 2013/14 O GRONFA BENSIWN GWYNEDD

Cyflwynwyd adroddiad yr Archwiliwr Allanol yn amlinellu ei archwiliad ariannol blynyddol o'r Cyngor fel awdurdod gweinyddu'r Gronfa Bensiwn.

Amlygwyd y prif risgiau archwilio a nodwyd eu bod yn risgiau cyffredinol i holl gyfrifon cronfeydd pensiwn. Nodwyd bod y Gronfa yn ddibynnol ar gyflogwyr i sicrhau cywirdeb data. Nodwyd y byddai'r archwilwyr yn cysylltu efo'r rheolwyr buddsoddi allanol i gadarnhau cywirdeb eu harfarniad o werth a bod eu hamgylchedd rheoli yn gadarn.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

7. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cyn-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 4 Ebrill 2014 i ystyried pum archwiliad a dderbyniodd categori barn C yn ystod y cyfnod rhwng 1 Tachwedd 2013 a 31 Ionawr 2014 sef -

- a) Bryn Blodau, Llan Ffestiniog
- b) Defnydd o Cetus / CALMS
- c) Diogelu Data – Cymalau mewn Swydd Ddisgrifiadau
- ch) Parciau Gwledig
- d) Diogelwch Glinfyrddau

Gwahoddwyd Uwch Reolwyr i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Nodwyd y cafwyd sicrwydd yn y Gweithgor bod y materion a amlygwyd gan yr Uned Archwilio Mewnol yn cael sylw teilwng a bod camau yn cael eu cymryd.

Mewn ymateb i sylw gan aelod parthed archwiliad Bryn Blodau, Llan Ffestiniog, nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg y gwnaed yr archwiliad ar gais yr Uwch Reolwr Gweithredol - Byw'n lach ac nad oedd pryderon o ran diogelwch y preswylwyr ac mai gwendidau yn y trefniadau gweinyddol a adnabuwyd. Ychwanegwyd bod archwiliad Trefniadau Dros Nos yng Nghartrefi'r Cyngor wedi derbyn categori Barn "C" ac y byddai'n cael ei ystyried gan y Gweithgor yn ei gyfarfod nesaf.

Yng nghyswllt yr archwiliad Diogelwch Glinfyrddau nododd aelod y byddai'n fuddiol derbyn gwybodaeth o faint o arian a arbedwyd i'r Cyngor wrth brynu llechen iPad i aelodau.

Gofynnodd aelod a fyddai'n bosib i aelodau brynu'r llechen a ddarparwyd iddynt pan ddaw eu tymor fel Cynghorydd i ben. Nododd y Pennaeth Cyllid y byddai'n gwneud ymholiadau i'r mater.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

8. CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL

Gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2014

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn amlinellu gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Chwefror a 31 Mawrth 2014. Wrth gyflwyno'r wybodaeth am y gwaith a gwblhawyd yn ystod y cyfnod cyfeiriodd y swyddog at -

- 30 o adroddiadau am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos.
- 3 Adroddiad arall (memoranda a.y.)
- 2 o adolygiadau grant
- 2 o archwiliadau dilyniant

Adroddwyd ar waith pellach sydd ar y gweill gan Archwilio Mewnol.

Nodwyd bod 7 archwiliad wedi derbyn categori Barn "C" ac awgrymwyd oherwydd y niferoedd y gellir cynnal dau gyfarfod o'r Gweithgor Gwella Rheolaethau i'w ystyried.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol ac yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at y materion canlynol –

Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion

Gofynnodd aelod yn wyneb digwyddiadau diweddar mewn ysgolion y tu allan i Wynedd, a oedd angen cryfhau'r trefniadau iechyd a diogelwch mewn ysgolion. Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg bod yr archwiliad yn datgan bod y trefniadau ar y cyfan yn dda gyda swyddogion penodol iechyd a diogelwch yn y Cyngor ar gyfer ysgolion ac er bod digwyddiadau anghyffredin yn digwydd, ni ddylai digwyddiad unigol effeithio ar y cyd-destun a'r asesiad risg. Ychwanegwyd bod yr argymhellion yn cael eu hanfon at bob ysgol.

Nododd yr aelod y dylid cyfeirio'r adroddiad er ei fod wedi derbyn categori Barn "B" i'r Gweithgor er mwyn derbyn mwy o wybodaeth.

Ystadegau a Chyfrifiadau Ysgolion

Nododd aelod bod cywirdeb niferoedd yn hynod bwysig gan eu bod yn sail i gyllidebau ysgolion. Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg nad oedd anghysondeb mawr yn y niferoedd ac y gellir derbyn mwy o wybodaeth yn y Gweithgor gan fod yr archwiliad wedi derbyn categori Barn "C".

System eGaffael

Nododd y Pennaeth Cyllid bod uchafu'r defnydd o'r system eGaffael yn amcan er mwyn gwella effeithiolrwydd mewnol y Cyngor, ond gan nad oedd nifer o gyflenwyr lleol yn gweithredu yn electronig, a gan fod y Cyngor hefyd awydd 'Cadw'r Budd yn Lleol', roedd elfen o wrthdaro a bydd yn her barhaus i annog mwy o ddefnydd o'r system eGaffael.

Trefniadau Cofrestru Genedigaethau, Priodasau a Marwolaethau

Mewn ymateb i sylw gan aelod, nododd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg bod newidiadau diweddar yn nhrefniadau'r Cofrestrydd Cyffredinol yn galluogi'r uned i drosglwyddo i drefn electroneg.

Archwiliad Dilyniant – Siopau Gwynedd

Cyfeiriodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg at archwiliad dilynol Siopau Gwynedd a dderbyniodd barn dilyniant 'Anfoddhaol' gan nodi y gellir gwahodd swyddogion i'r Gweithgor os dymunir.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiadau ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Chwefror i 31 Mawrth 2014 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

PENDERFYNWYD ymgynnull dau gyfarfod o'r gweithgor a bod yr aelodau canlynol i wasanaethu ar y gweithgor yn unol â'r isod:

(i) **Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor a'r Cynghorwyr Huw Edwards, Michael Sol Owen a Angela Russell** i ystyried yr archwiliadau canlynol:

- **Aseidiadau Risg Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion**
- **Grant Effeithlonrwydd Ysgolion a'r Grant Amddifadedd Disgyblion**
- **Ystadegau a Chyfrifiadau Ysgolion**
- **Gwirio Mesuryddion Perfformiad**

(ii) **Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor a'r Cynghorwyr Aled Evans, Dafydd Meurig a Huw Edwards** i ystyried yr archwiliadau canlynol:

- **Rheolaeth Archebu a Thalu am Wasanaethau Cynnal a Chadw Eiddo**
- **Trefniadau Cofrestru Genedigaethau, Priodasau a Marwolaethau**
- **Trefniadau Dros Nos yng Nghartrefi'r Cyngor**
- **Trefniadau Hawlio Goramser**
- **Dilyniant Siopau Gwynedd**

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL PENNAETH ARCHWILIO MEWNOL 2013/14

Cyflwynodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yr adroddiad blynyddol ar gyfer 2013/14.

Nododd ar sail y gwaith a gwblhawyd yn ystod 2013/14, ei fod yn fodlon bod gan Gyngor Gwynedd fframwaith cadarn o reolaeth fewnol yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol yn y Sector Gyhoeddus.

Nododd bod sefydlu'r Gweithgor Gwella Rheolaethau yn ystod 2013/14 yn gam pwysig i gryfhau trefniadau'r Cyngor wrth ymateb i adroddiadau archwilio mewnol.

Adroddwyd bod 99 allan o 105 archwiliad a oedd yng nghynllun archwilio addasedig terfynol archwilio mewnol wedi eu cwblhau erbyn 31 Mawrth 2014 sef 94.29% o'r cynllun, yn erbyn uchelgais perfformiad o 95% ar gyfer 2013/14.

Nododd y swyddog y cafwyd trafodaethau â'r swyddogion perthnasol yn dilyn cyflwyno cynllun archwilio mewnol drafft ar gyfer 2014/15 i'r pwyllgor hwn yn y cyfarfod diwethaf ar 20 Chwefror ac y gwelir y cynllun terfynol fel Atodiad 3 i'r adroddiad.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad fel adroddiad blynyddol ffurfiol yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn unol â gofynion Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus am y flwyddyn ariannol 2013/14 a llongyfarch yr Adain Archwilio Mewnol am eu gwaith.

10. HUNANASESIAD O DREFNIADAU LLYWODRAETHU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg.

Nodwyd mai argymhelliad y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu oedd mai'r diffiniad o "lywodraethu da" yw trefniadau a oedd yn rhoi darparu ar ran bobl Gwynedd yn y canol.

Eglurodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg bod y Grŵp wedi adnabod elfennau allweddol trefniadau llywodraethu'r Cyngor. Roedd y Grŵp wedi nodi sgôr effaith i bob un o'r elfennau,

i adlewyrchu pa mor gymharol fawr oedd eu heffaith wrth ychwanegu gwerth cyhoeddus yn ogystal â sgôr effeithiolrwydd ar ba mor dda roedd yr elfennau unigol yn gweithio ar hyn o bryd er mwyn cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni i bobl Gwynedd.

Nodwyd bod y matrices sgorio effaith / effeithiolrwydd wedi ei gynnwys fel atodiad i'r adroddiad.

Adroddwyd bod y Tîm Rheoli Corfforaethol yn ei gyfarfod ar 30 Ebrill wedi ystyried yr adroddiad ac wedi gwneud y sylwadau canlynol:

- y dylid ychwanegu 'Trefniadau Diogelu Plant ac Oedolion' i'r rhestr elfennau allweddol trefniadau llywodraethu'r Cyngor;
- y dylid rhoi 'Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig' yn lle 'Cynllun Integredig Sengl' ar y rhestr elfennau allweddol;
- na ddylid rhoi sgôr effaith o 7 i'r 'Drefn Gwynion', a dylid ei symud o'r coch i'r oren;
- y dylid rhoi sgôr effeithiolrwydd o 4 i 'Ymgysylltu' a'i rhoi yn y coch;
- y dylid gostwng sgôr effeithiolrwydd y 'Strategaeth Ariannol' i 8 gan y gall nifer o faterion a oedd yn anhysbys ar hyn o bryd godi yn y dyfodol.

Nodwyd os cytunir â'r awgrymiadau uchod, yr elfennau canlynol byddai angen sylw fel mater o flaenoriaeth uchel, er mwyn gwella effeithiolrwydd wrth gyflawni ar gyfer pobl Gwynedd:

- Gwerthoedd y Cyngor
- Gwasanaethau Cyhoeddus Integredig
- Y gyfundrefn 'Cyflawni'
- Y Drefn Werthuso a datblygu talent
- Ymgysylltu

Cyfeiriwyd at amserlen awgrymedig ar gyfer paratoi'r Datganiad Llywodraethu a nodwyd bod ychwanegiad, gyda'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn herio'r Datganiad Llywodraethu drafft yn ei gyfarfod ar 11 Mehefin. Nodwyd byddai'r Datganiad Llywodraethu drafft yn dod gerbron cyfarfod nesaf y Pwyllgor ar 10 Gorffennaf er cymeradwyaeth.

Nododd aelod yng nghyswllt Gwerthoedd y Cyngor ei dymuniad i ychwanegu Cydraddoldeb i'r elfennau.

PENDERFYNWYD:

- (i) **Derbyn mai'r diffiniad o "lywodraethu da" yw trefniadau sy'n rhoi darparu ar ran bobl Gwynedd yn y canol;**
- (ii) **Cytuno i'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu barhau ar ei gyfeiriad presennol wrth ddatblygu'r trefniadau i hunanasesu effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu'r Cyngor.**

11. ADOLYGU CYFANSODDIAD Y CYNGOR

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cyngorydd Michael Sol Owen, Cadeirydd Gweithgor Adolygu Cyfansoddiad y Cyngor.

Ymhelaethodd y Swyddog Monitro ar gynnwys yr adroddiad gan nodi bod y Gweithgor wedi gwneud y gwaith trylwyr gan ymgynghori gyda Phwyllgorau a chyrrff eraill. Nododd bod 4 elfen yr hoffai'r Gweithgor dderbyn barn y Pwyllgor hwn arnynt, sef:

1. Gosod cyfyngder hyd cyfarfodydd o'r Cyngor Llawn i 4 awr, gyda disgresiwn i'r Cadeirydd i ganiatáu rhagor o amser;
2. Gosod fframwaith rheoli perthynas y Cabinet a'r Cyngor Llawn (Adran 15);
3. Rôl Pwyllgor Apelau Cyflogaeth;

4. Cyfundrefn penderfyniad terfynol ad-drefnu ysgolion.

Mewn ymateb i sylw gan aelod parthed cyfundrefn penderfyniad terfynol ad-drefnu ysgolion, nododd y Dirprwy Swyddog Monitro ei fod yn bosib i'r Cabinet neu'r Cyngor Llawn ymgymryd â'r dyletswydd. Ychwanegodd wrth gloriannu'r ddau opsiwn bod y Gweithgor o'r farn oherwydd yr amserlen statudol gaeth bod y Cabinet mewn gwella sefyllfa i benderfynu gan ystyried nifer cyfarfodydd y Cyngor Llawn mewn blwyddyn.

Nododd aelod y dylai'r Cyngor Llawn fod yn gyfrifol am y penderfyniad gan fod aelodau eisiau lleisio'u barn. Mewn ymateb, nododd y Swyddog Monitro bod y broses ad-drefnu ysgolion yn faith gydag ymgynghoriadau yn cael eu cynnal trwy gydol y broses a rhoddir cyfle i aelodau leisio'u barn.

Eglurwyd bod rhybudd cyhoeddus statudol yn cael ei gyhoeddi yn y wasg ac ond pan dderbynnir gwrthwynebiadau y byddai angen penderfyniad. Ychwanegwyd mai ond os derbynnir gwrthwynebiadau byddai angen pwysu a mesur y dadleuon gan roi rhesymau dros y penderfyniad.

Nododd Cadeirydd y Gweithgor mai prif ystyriaethau'r Gweithgor wrth benderfynu ar y Cabinet oedd bod y Cabinet yn cychwyn y broses ac yn ymgynghori felly dylent ysgwyddo'r baich a chael y cyfrifoldeb terfynol.

Nododd nifer o aelodau y dylai'r Cyngor Llawn fod yn gyfrifol am y penderfyniad hwn.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod, nododd y Swyddog Monitro ei fod yn gyfansoddiadol bosib i'r Cabinet ymgynghori a'r Cyngor Llawn cyn gwneud y penderfyniad. Pwysleisiodd mai ond pan dderbynnir gwrthwynebiadau i'r rhybudd statudol y gall y cynigion ddod gerbron ac mai'r cam olaf un yn y broses ad-drefnu oedd y rhybudd statudol.

Nododd y Dirprwy Swyddog Monitro bod angen edrych pa broses fyddai'n gallu gweithio'n ymarferol o fewn y gofynion statudol ac amserlennu.

Awgrymodd y gellir cyflwyno adroddiad i'r Cyngor Llawn yn cloriannu'r wybodaeth gan gymryd i ystyriaeth dymuniad y Pwyllgor hwn bod y Cabinet yn argymhell i'r Cyngor Llawn er penderfyniad terfynol yn y broses ad-drefnu ysgolion.

PENDERFYNWYD:

- (i) Argymhell y dylid cyflwyno adroddiad i'r Cyngor Llawn yn cloriannu'r wybodaeth gan gymryd i ystyriaeth dymuniad y Pwyllgor hwn bod y Cabinet yn argymhell i'r Cyngor Llawn ar benderfyniad terfynol yn y broses ad-drefnu ysgolion;**
- (ii) Yn ddarostyngedig i'r uchod cymeradwyo argymhellion y Gweithgor ynglŷn â'r newidiadau i'r Cyfansoddiad;**
- (iii) Argymhell y Cyfansoddiad newydd i'r Cyngor Llawn ar 17 Gorffennaf.**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 12.40pm